

Haruki Murakami

An abstract painting of a face, rendered in a style reminiscent of Vincent van Gogh's 'Owl at Night'. The face is composed of thick, expressive brushstrokes in shades of green, yellow, and brown, with a dark, shadowed eye. The background is a mix of white and light yellow, with some darker, more textured areas.

Koman —
doro

nužu —
dymas

|

村上春樹

baltos lankos

Haruki Murakami

Komandoro nužudymas I

Iškilusių idėjų antologija

romanas

Iš japonų kalbos vertė Gabija Enciūtė

baltos lankos

Prologas

Po trumpo pokaičio pramerkęs akis, šiandien priešais save išvydau Beveidį Vyrą. Jis sėdėjo kėdėje priešais sofą, ant kurios miegojau, išmeigęs į mane porą menamų akių, žvelgiančių iš neegzistuojančio veido.

Aukštaūgis vyriškis dėvėjo tuos pačius drabužius kaip ir praeitą kartą, kai jį mačiau. Plačiabrylė juoda skrybėlė slėpė pusę nesamo veido, o prie jos derėjo toksai pat juodas ilgaskvernis paltas.

– Atvykau užsisakyti portreto, – įsitikinęs, kad jau išsibudinau, tarė Beveidis Vyras. Jo balsas buvo sausas, neskambus ir be intonacijos. – Davei man pažadą nutapyti, ar atsimeni?

– Pamenu. Tuo metu niekur aplink nepavyko rasti popieriaus, tad jūsų nupiešti negalėjau, – atsakiau. Mano balsui taip pat stigo skambumo ir intonacijos. – Kaip kompensaciją mainais jums daviau pingvino formos amuletą.

– Aha, štai, atsinešiau. – Priešais save ištiesė dešinę ranką. Jo rankos buvo neįprastai ilgos. Plaštakoje sugniaužęs laikė plastikinį pingvinuką, kurį anksčiau nešiodavau kaip aksesuarą,

prikabinęs prie mobiliojo telefono. Vyras numetė pakabutį ant stiklinio kavos stalelio. Pasigirdo kuklus *barkšt*.

– Šitą gražinu. Juk tau turbūt reikalingas šis pingvinukas? Jis, kaip ir pridera amuletui, matyt, saugo tave ir visus tavo artimuosius. Bet mainais už tai norėčiau, kad nupieštum mano portretą. – Taip taręs, Beveidis Vyras nusijuokė. Tai yra *turbūt* nusijuokė. Jo juokas priminė kažį kur giliai urvuose aidžiai užaujantį vėją.

Vyriškis nusivožė pusę veido slėpusią juodą skrybėlę. Ten, kur turėjo būti jo fizionomija, nebuvo nieko, tik sukuriavo balkšvas rūkas.

Nuėjau atsinešti minkšto pieštuko ir bloknoto. Vėl įsitaisęs ant sofos, pasiruošiau piešti portreto eskizą, bet... nuo ko pradėti? Niekaip negalėjau rasti geros užuomazgos. Kad ir kaip būtų, juk ten gryniausia niekuma. Nuo ko pradėti kurti *nieko* kompoziciją? Tuo tarpu tuštumą apgaubęs rūkas nenuilstamai keitė pavidalą.

– Pasistenk kiek greičiau, aš negaliu ilgai čia likti, – tarstelėjo Beveidis Vyras.

Krūtinėje dusliai daužėsi širdis. Nelabai yra laiko, reiktų pasiskubinti. Bet pieštuką gniaužiantys mano pirštai – it pasiklydę erdvėje, pakibo ir nejuda, nors tu ką. Lyg nuo riešo žemyn visa ranka būtų nutirpusi. Kaip jis ir sakė – turiu kelis artimus žmones, kuriuos privalau apsaugoti. O kas mano galioje? Sugebu tik piešti. Ir vis vien niekaip negalėjau nupiešti Beveidžio Vyro. Negalėjau net žodžio pratarti, tik spitrijausi į besimainantį rūką priešais.

– Deja, laikas baigėsi, – kiek vėliau pareiškė Beveidis Vyras ir giliai atsiduso, iš neegzistuojančios burnos paleisdamas tumulą drėgnos miglos.

– Truputį palaukite. Jei dar truputėlių...

Jis vėl iki pat „nosies“ užsismaukė juodąją skrybėlę.

– Kada nors vėl tave aplankysiu. Galbūt tada kas nors bus pasikeitę ir jau mokėsi mane pavaizduoti. O iki tol paturėsiu tą pingvinuko formos amuletą.

Paskui Beveidis Vyras pradingo. Ištirpo ore kaip galingo vėjo gūσιο išsklaidyta ūkana. Teliko tuščia kėdė ir stiklinis stalėlis.

Visa tai priminė sapno nuotrupą. Bet labai aiškiai suvokiau, kad tai nebuvo sapnas. Jei tai buvo sapnas – vadinasi, visas pasaulis, kuriame gyvenu, dabar jau tėra sapno dalis.

Galbūt tikrai kada nors išmoksiu nupiešti Tuštumos portretą. Taip, kaip vienas man žinomas dailininkas sugebėjo nupiešti paveikslą „Komandoro nužudymas“. Bet tam man reikės laiko. Privalau laiką paversti savo sąjungininku.

Kai pasitaiko aprasojės stiklas

Nuo tų metų gegužės iki kitų pradžios pragyvenau kalno viršūnėje, šalia perėjos, vedančios į siaurą slėnį. Kiaurą vasarą slėnio gilumoje lijo, o už jo ribų vyravo giedra. Taip susiklostė dėl pietvakarių vėjo, pučiančio nuo jūros: jo atnešti drėgmės kupini debesys pakliūna į slėnį ir, kildami jo šlaitais, prapliumpa liūtimi. Namas, kuriame buvau įsikūręs, stovėjo tiksliai ant ribos, tad pasitaikydavo ir taip, kad priešakinis fasadas sausas, o užpakaliname sode pila. Kurį laiką man tai atrodė tikras stebuklas, bet vėliau pripratau, netgi pasidarė savaime suprantama.

Už aplinkinių kalnų viršūnių kliūdavo žemai plaukiantys debesys. Esant vėjuotam orui, jų draiskanos, lyg kokios iš praeitės užklydusios sielos, plaukė kalnų paviršiumi tarsi ieškodamos prarastų atsiminimų. Būdavo ir taip, kad lengvo, smulkaus lietaus uždanga, spindinti baltai it sniegas, be garso supdavoši vėjyje. Vėjas pūtė kone be perstojo, tad net ir neturėdamas oro kondicionieriaus vasarą praleidau palyginti komfortiškai.

Namas buvo senas ir ankštas, užtat sodas – visai nemažas. Jame kurį laiką pasislėpusi gyveno kačių šeima, bet kai sykį atėjęs sodininkas nupjovė žolę, išėjo – matyt, susiruošė kraustyti kiton

vieton. Gal joms nebeatiko sodo atmosfera. Šeimynėlę sudarė didelė raina katė ir trys jos jaunikliai. Nors iš sodo gilumos išslinkusi kačiukų mama atrodė baisiai sulysusi, snukučio išraiška buvo ryžtinga, lyg sakytų sau: „Dabar tai pagaliau pagyvensim.“

Žvalgantis iš kalno viršūnėje įsitaisiusio namuko terasos, atgręžtos į pietvakarius, tolumoje matyti tarp miškų ir girių įsiterpusio jūros mėlio sklypelis. Iš čia atrodo, kad tos jūros ten maždaug tiek, kiek vandens telpa sklidinoje praustuvėje. Tarsi mažutė melsva skiedra, atskilusi nuo milžiniško ir neaprėpiamo Ramiojo vandenyno. Pasak vieno mano pažįstamo, užsiimančio nekilnojamoju turtu, – nesvarbu, kad matomas jūros gabalėlis praustuvės dydžio; vis vien žemės sklypo, iš kurio jūra mato si, ir tokio, nuo kurio jos nesimato, kaina gali stebėtinai skirtis. Keista. Paskutinis dalykas, kuris man būtų rūpėjęs – matysis ji ar ne. Tuo labiau kad, žiūrint iš taip toli, ta išblukusi vandenyno skeveldra teprimena metalo gabalą. Niekada nesupratau, kodėl žmonės taip užsikepę matyti jūrą. Man pačiam buvo kur kas maloniau žvalgytis po aplinkinių kalnų peizažą. Šlaitai anapus slėnio, veikiami tai orų, tai metų laiko kaitos, gyvybingai mainosi it išraiška kalnyno veide. Tuo kasdieniu virsmu mėgavausi iš visos širdies, niekad nepatirdamas nuobodulio.

Tuo metu su žmona buvome ką tik nutraukę savo vedybinį gyvenimą ir netgi jau gavę oficialų antspaudą ant skyrybų dokumentų, bet vėliau tiek visko nutiko, kad situacija persimainė. Baigėsi tuo, kad po kurio laiko nusprendėme dar kartą suteikti šansą savo santuokai.

Kad ir kuriuo lygmeniu mėginčiau aiškinti, turbūt esmės neprasti nepavyks. Jei reiktų visą tą reikalą, kurio priežasties ir

pasekmės ryšius net patys santykių dalyviai tesuvokia kuo abstrakčiausiai ir tikrai neišsamiai, perteikti vienu sakiniu, turbūt sakyčiau „kirvis grįžo pas kotą“. Keista, bet tenka griebtis tokios paprastos frazės, nors atrodo, kad tas kiek daugiau nei devynių mėnesių laikotarpis tarp dviejų santuokinių gyvenimų (pavadinim juos Ankstyvuojų ir Vėlyvuojų periodu) žioji kaip koks Panamos kanalas, išraustas per, atrodytų, nepajudinamą sausumos sąsmauką.

Kiek daugiau nei devyni mėnesiai atsiskyrimo, – pats niekaip neapsisprendžiu, tai daug ar mažai. Kai jiems praėjus atigręži atgal, lengva pamanyti, kad jie slinko lėtai kaip amžinybė, bet jei pažvelgi kitaip – regis, praskriejo netikėtai greitai. Tas pojūtis, matyt, kasdien vis kitoks. Norint nuotraukose aiškiau perteikti tikrąjį objektų dydį, fotografuojant šalia jų neretai padedamas pakelis cigarečių; jausmas toks, lyg mano vaizduotės kadruose šalia atsiminimų objektų padėta rūkalų dėžutė savavališkai tįsta ir traukiasi pagal tos akimirkos nuotaiką. Mano atminties rėmuose ne tik daiktai ir vaizdai juda bei keičiasi, bet ir, atrodo, nepajudinami atskaitos taškai, pagal kuriuos turėtum matuoti visą kitą kaitą, – ir tie nesustodami keičia pavidalą.

Vis dėlto negalėčiau sakyti, kad absoliučiai visi mano atsiminimai atsitiktinai tįsta, traukiasi ar mainosi prieš mano valią. Didžiąją savo ramaus ir konformistiško gyvenimo dalį funkcionavau kliaudamasis sveiko proto balsu, tik šiuos devynis mėnesius praleidau būdamas protu nesuvokiamai sutrikęs. Tai buvo apskritai neįprastas laikotarpis, ypač tuo, kad man tokie dalykai išvis nebūdingi. Elgiausi kaip plaukikas, kuris iš ramiai jūrai tinkamo stiliaus ūmai metėsi į tą, kurio griebtumėtės, jei jus staigiai įtrauktų nežinia iš kur atsiradęs įnirtingas sūkurys.